

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.ф.н. Пламен Макариев

относно дисертацията на Джон Боул

В ТЪРСЕНЕ НА СМИСЪЛА НА ЖИВОТА: МЕЖДУ СВОБОДНАТА ВОЛЯ И НИХИЛИЗМА

Дисертацията е в размер на 189 стр. (приведени към БДС – 231) и се състои от въведение, двадесет параграфа (или „мини-глави“) и заключение. В библиографията фигурират 124 заглавия, всички на английски език. Някои от „мини-главите“ са посветени на научни (не само от собствено философско естество) проблеми, други – на отделни теми, трети – на парадигми или школи във философията и в други академични дисциплини. Почти всяка от тези „мини-глави“ завършва с обособено представяне позицията на автора по обсъжданата там тема и с представяне нейната значимост в светлината на съвременните технически авангардни манипулации с човешката природа – изкуствен свръхинтелект, генетично модифициране на хора, хуманоидни роботи и т.п. Вниманието, което отделя Дж. Боул на тези манипулации, е оправдано с оглед на неговата позиция, заявена във въведението – че въпросът за смисъла на живота започва да изглежда по друг начин, ако се съобразим с перспективата някой ден да делим територия с наши изкуствени „събратя“, които притежават, също като нас, самосъзнание и съответно, са в състояние да си задават подобни въпроси.

Авторът дефинира основната задача на неговото изследване като определяне отношенията между три взаимосвързани философски теми – за смисъла на живота, за свободната воля и за nihilизма. По-конкретно, дисертацията представлява изследване на това, как стоят проблемите за

смисъла на живота, за свободната воля и нихилизма, както и редица други, като например, за смъртността на човека, за абсурдността – може би – на човешкото съществуване, за връзката между смисъла на живота и социалната отговорност, в различни концептуални отправни рамки – тези на различни философски, психологически, неврофизиологически и т.н. парадигми, школи, научни направления и т.н., като Дж. Боул работи свободно с публикации, принадлежащи както към аналитичната, така и към континенталната традиции.

Структурата на дисертацията е далеч от привичната за нашата академична практика, т.е. не се състои от увод, три глави и заключение. Темите на двадесетте „мини-глави“ не са подредени в някаква цялостна организация, или аз поне не мога да видя такава, с изключение на това, че първите няколко са посветени, съвсем резонно, на въпроси, отнасящи се до значимостта на търсенето изобщо на смисъл в човешкия живот. Съответно, авторът не предлага някаква своя генерална теза, а в края на всяка от „мини-главите“ представя своя аргументирана позиция по разглежданата в нея тема. Така че дисертацията не е от реферативно естество, каквото впечатление поне у мен се създаде най-напред, а има изследователски характер.

Както и самият Дж. Боул отбелязва във Въведението, той е избрал за предмет на своята дисертация тема, която не е твърде популярна в съвременната философия. Наистина, от гледна точка на професионалните философи в наши дни заниманията с въпроса за смисъла на живота – един безспорно философски въпрос, сякаш свидетелстват за някаква наивност на изследователя. Но един докторант – и то практикуващ професия, която е далеч от философията, може да си позволи лукса да се ангажира с тема, която дълбоко го вълнува, без да го е грижа, как ще изглежда това отстрани. Тази проява на изследователски кураж в избора на тема на дисертацията,

както и оригиналният подход към структурирането на текста, за който вече стана дума, определено заслужават уважение.

Добро впечатление прави и демонстрираната от автора компетентност при работата с множество, най-разнообразни по тяхната парадигмална принадлежност, философски и не само философски, публикации. Заслужава, по мое мнение, висока оценка и вплитането в изложението на лайтмотива за характерното за нашата съвременност размиване на границите между човешко и техническо начала, което е тематизирано в професионалната литература като „трансхуманизъм“. В заключение, смятам, че дисертацията на Джон Боул дава напълно достатъчни основания нейният автор да придобие образователната и научна степен „доктор по философия“.

09.01.2021 г.

проф. дфн Пламен Макариев